

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રિજનલ મેનેજર અને શિસ્ત સત્તાધિકારી,

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, હૈદરાબાદ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

એસ. મોહમ્મદ ગફાર

ઓગસ્ટ ૧૬, ૨૦૦૨

[ન્યાયમૂર્તિઓ દોરાઈસ્વામી રાજુ અને શિવરાજ વી. પાટીલ]

સેવા કાયદો:

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા કન્ડક્ટ રૂલ્સ - શાસ્ત્રી એવોર્ડ અને દેસાઈ એવોર્ડ દ્વારા સંચાલિત - શાસ્ત્રી એવોર્ડનો ફકરો ૫૨૧(જ) અને ૫(એફ) અને દેસાઈ એવોર્ડનો ફકરો ૧૦.૨૮ - વિભાગીય કાર્યવાહી - ગેરવર્તણૂકનો આક્ષેપ - આરોપ સાબિત થયો - સજાનો આદેશ - હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે ગેરવર્તણૂક એ 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' નથી અને શિસ્ત સત્તાધિકારીને માત્ર નાની સજા લાદવા

નિર્દેશ આપ્યો - અપીલ પર - ઠરાવવામાં આવ્યું કે, આરોપ 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' ગણાશે - હાઈકોર્ટ તેની વ્યાખ્યાના સંદર્ભમાં કર્મચારી દ્વારા કરવામાં આવેલા વિવિધ કૃત્યો અને ભૂલોના ચોક્કસ સંદર્ભમાં 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દનો અર્થઘટન કરવા માટે બંધાયેલ હતી.

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ - અનુચ્છેદ ૨૨૬ - હેઠળનું અધિકારક્ષેત્ર - શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ - ઠરાવવામાં આવ્યું કે, જ્યાં સુધી આવી સજા અસ્વીકાર્ય ન હોય અથવા અદાલતના અંતરાત્માને હચમચાવી નાખે તેવી ન હોય ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ માન્ય નથી - સેવા કાયદો - વિભાગીય કાર્યવાહી.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો:

'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' અને 'નાની ગેરવર્તણૂક' - શાસ્ત્રી એવોર્ડ દ્વારા સંચાલિત સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા કન્ડક્ટ રૂલ્સના સંદર્ભમાં અર્થ - ફકરા ૫૨૧(૪) અને ૫૨૧(૬).

પોતાની તરફેણમાં બિનઅધિકૃત રીતે ત્રણ ઇન્કીમેન્ટ ઉમેરવાના આરોપો સહિત, જેના માટે પ્રતિવાદી કાયદેસર રીતે હકદાર ન હતો, તેને સસ્પેન્શન હેઠળ મૂકવામાં આવ્યો હતો.

વિભાગીય તપાસ બાદ આરોપો સાબિત થયા હતા. શિસ્ત સત્તાધિકારીએ જોકે તેને બેંક સેવામાંથી ડિસ્ચાર્જ કરવાની સજાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો, પરંતુ પ્રતિવાદીના ખુલાસાને ધ્યાનમાં રાખીને અને નમ્ર વલણ અપનાવીને, સૂચિત સજામાં ફેરફાર કરીને 'સ્પેશિયલ એલાઉન્સ' પાછા ખેંચવાની સજા કરી હતી, જે શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા ૫૨૧(૫)(એફ) અને દેસાઈ એવોર્ડના ફકરા ૧૦.૨૮ માં જોગવાઈ મુજબ છે.

પ્રતિવાદીએ રિટ પિટિશન દાખલ કરી જેમાં હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ દ્વારા એવો અભિપ્રાય આપ્યો કે આરોપ સાબિત થયો છે અને તે ગંભીર પ્રકારની 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' છે અને તેથી શિસ્ત સત્તાધિકારીના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ અવકાશ નથી. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે રિટ અપીલ ફગાવી દેતા ઠરાવ્યું કે સજાના પ્રમાણ સામેના પડકારને તપાસી શકાય નહીં. સુપ્રીમ કોર્ટે અપીલ મંજૂર કરી અને ગુણદોષના આધારે નિકાલ માટે રિટ અપીલને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો.

ત્યારબાદ, ડિવિઝન બેન્ચે સ્પષ્ટપણે એવું શોધી કાઢ્યું કે આ વર્તન 'ગેરવર્તણૂક' સમાન છે પરંતુ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે તે શાસ્ત્રી એવોર્ડના પેરા ૫૨૧ ના સબ પેરા ૪(૧) ના અર્થમાં એવી ગંભીર ગેરવર્તણૂક નથી અને તેથી, સજા ૨૬

કરી અને શિસ્ત સત્તાધિકારીને માત્ર નાની સજા લાદવા માટે નવેસરથી વિચારણા કરવા નિર્દેશ આપ્યો.

આ અદાલતમાં અપીલમાં અપીલકર્તા-બેંકે દલીલ કરી હતી કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં; અને પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી ગેરવર્તણૂક ફક્ત ૫૨૧(૪) માં પરિકલ્પિત 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' ના અર્થમાં આવે છે.

પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે તેણે 'સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા વોલન્ટરી રિટાયરમેન્ટ સ્કીમ' હેઠળ સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિનો વિકલ્પ પસંદ કર્યો હોવાથી તે સેવામાંથી નિવૃત્ત થયો છે, તેથી હાઇકોર્ટના ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ વ્યાજબી કારણ નથી.

અપીલ મંજૂર કરતા, અદાલતે

ઠરાવ્યું: ૧. સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની હકીકતની કાર્યવાહી પર કોઈ અસર થશે નહીં કારણ કે તેમાં સજાના પ્રકારને ધ્યાનમાં લેતા પક્ષકારોના નાણાકીય દાવાઓ અને અધિકારો સીધી રીતે સંકળાયેલા છે અને તેને અસર કરે છે, અને

એ ધ્યાનમાં રાખતા કે પ્રતિવાદી સ્પેશિયલ એલાઉન્સ પાછા ખેંચી લેવાને કારણે નકારવામાં આવેલી રકમની વસૂલાત માટે દાવો કરી શકે છે, આ મુદ્દાનો નિર્ણય લેવાનું ટાળી શકાય નહીં. [૫૭૮-જી, એચ]

૨.૧. 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગને અમૂર્ત રીતે અથવા અદાલતની દ્રષ્ટિએ જે રીતે દેખાય તે રીતે જોઈ કે વિચારી શકાય નહીં. આ સંબંધમાં સેવાની શરતો શાસ્ત્રી એવોર્ડ અને દેસાઈ એવોર્ડ હેઠળના કન્ડક્ટ રૂલ્સ દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને ખાસ કરીને શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા ૫૨૧(જ) માં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનો અર્થ શું થશે, જેમાં કર્મચારીના પક્ષે કરવામાં આવતા વિવિધ કૃત્યો અને ભૂલોની ગણતરી કરવામાં આવી છે. તેવી જ રીતે, શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા ૫૨૧(ડ) માં પણ કર્મચારીના પક્ષે કરવામાં આવતા કૃત્યો અને ભૂલોની ગણતરી કરીને 'નાની ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનો અર્થ શું થશે તે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. પક્ષકારોના અધિકારોને સંચાલિત કરતી આવી વિશિષ્ટ સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, અદાલત કર્મચારીના પક્ષે વિવિધ ગણાવેલા કૃત્યો અને ભૂલોના ચોક્કસ સંદર્ભમાં 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનું અર્થઘટન કરવા માટે બંધાયેલી હતી. [૫૭૯-સી, ડી]

૨.૨. 'નાની ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે ગણાવેલા ઉદાહરણો સૂચવે છે કે તે રોજિંદી ભૂલો અથવા એવા કૃત્યો છે જેની કોઈ સીધી

પ્રતિકૂળ નાણાકીય અસર અથવા બેંકની અસ્કયામતો કે આર્થિક હિતોને નુકસાન થતું નથી. ઇન્ફીમેન્ટનો દાવો કરવો અને મેળવવો જેના માટે પ્રતિવાદી હકદાર ન હતો અને તે પણ સક્ષમ સત્તાધિકારીની મંજૂરી વિના જ્યારે તે પોતે જ તે સેક્શનમાં કામ કરનાર વ્યક્તિ હતો, તેને શાસ્ત્રી એવોર્ડ હેઠળ ઉક્ત શબ્દપ્રયોગને આપેલા અર્થને નુકસાન પહોંચાડ્યા વિના 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' તરીકે ન જોવી એ સામાન્ય બાબત ગણી શકાય નહીં. ખાસ કરીને જે સંદર્ભમાં આ કેસ માટે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દોનું અર્થઘટન કરવાનું છે, સાબિત થયેલો આરોપ ચોક્કસપણે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' ગણાશે અને પરિણામે કેસની જરૂરિયાતોને યોગ્ય રીતે પૂરી કરવા માટે પોતાની પસંદગીની સજા લાદવા માટે શિસ્ત સત્તાધિકારીમાં નિહિત વિવેકબુદ્ધિનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં અથવા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં તેમાં કાપ મૂકી શકાય નહીં કે હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં.[૫૭૯-જી-એચ; ૫૮૦-એ, બી]

૩. વિભાગીય કાર્યવાહીમાં, જ્યાં સુધી દંડ અથવા સજા લાદવાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી કે જ્યાં સુધી શિસ્ત અથવા અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા અથવા દંડ ક્યાં તો અસ્વીકાર્ય હોય અથવા એવી હોય કે જે હાઈકોર્ટના અંતરાત્માને હચમચાવી નાખે, તેણે સામાન્ય રીતે તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં અથવા પોતાનો અભિપ્રાય આપવો જોઈએ નહીં અને અન્ય

કોઈ સજા અથવા દંડ લાદવો જોઈએ નહીં અથવા સત્તાધિકારીને તેની પસંદગીની કોઈ ચોક્કસ પ્રકારની સજા લાદવા માટે નિર્દેશ આપવો જોઈએ નહીં. તેથી, આ સ્થાપિત સિદ્ધાંતની અવગણના કરીને હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા મંતવ્યને મંજૂર કરી શકાય નહીં. [૫૮૦-સી, ડી]

સિવિલ અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: સિવિલ અપીલ નં. ૫૦૭૨/૨૦૦૨.

આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૮.૮.૨૦૦૧ ના ડબલ્યુ. એ. નં. ૨૫૬/૧૯૯૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ વતી હરીશ એન. સાલ્વે, સોલિસિટર જનરલ, રાજીવ કપૂર અને સંજય કપૂર.

પ્રતિવાદી વતી જી. રામકૃષ્ણ પ્રસાદ અને વાસે ખાન.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ડી. રાજુ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

સ્પેશિયલ લીવ મંજૂર કરવામાં આવી છે.

અહીંનો પ્રતિવાદી વર્ષ ૧૯૬૭ માં કલાર્ક તરીકે સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાની સેવામાં જોડાયો હતો. જ્યારે તે કુર્નૂલ બજાર શાખા, કુર્નૂલમાં ફરજ બજાવતો હતો, ત્યારે તેની સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તેને

૧૧.૭.૧૯૭૫ ના રોજ સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારબાદ ૨૩.૧૦.૧૯૭૫ ના રોજ ચાર આરોપો ધરાવતી ચાર્જશીટ જારી કરવામાં આવી હતી. કારણ કે કેટલાક આરોપો, એટલે કે ૧, ૩ અને ૪ ના સંદર્ભમાં, ફોજદારી કાર્યવાહી પણ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને ફોજદારી અદાલત દ્વારા પ્રતિવાદીને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા હોવાથી, જેની પુષ્ટિ અપીલ અદાલત દ્વારા પણ કરવામાં આવી હતી, વિભાગીય કાર્યવાહીમાં ઘડવામાં આવેલા તે આરોપોના સંદર્ભમાં આગળ કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. ત્યારબાદ, ૧૯.૧૦.૧૯૮૫ ના રોજ પ્રતિવાદી સામે બીજી ચાર્જશીટ જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં બે આરોપો હતા, જેમાંથી એક અગાઉની વિભાગીય કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત હતો. પ્રતિવાદીને ફરીથી ૨૬.૧૦.૧૯૮૫ થી સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે અગાઉના આરોપોના સેટ સાથે સંબંધિત ઉપર નોંધ્યા મુજબની ફોજદારી કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હતી, ત્યારે પ્રતિવાદીની નિમણૂક ૫.૪.૧૯૮૩ ના રોજ હેડ કલાર્ક તરીકે કરવામાં આવી હતી, જે ત્યારબાદ ૨૫.૧૦.૧૯૮૩ થી નિયમિત કરવામાં આવી હતી. આ તબક્કે એ નોંધી શકાય કે હેડ કલાર્ક તરીકેની આવી નિમણૂક હાઈકોર્ટ દ્વારા રિટ કાર્યવાહીમાં પસાર કરવામાં આવેલા કેટલાક આદેશોના પ્રકાશમાં કરવામાં આવી હતી અને તે શરતે કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદીની બઢતી ઘરગથ્થુ તપાસ અને નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલના પરિણામને આધીન રહેશે, જે તે સમયે અદાલત સમક્ષ પેન્ડિંગ હતી.

જ્યારે બાબતો આ સ્થિતિમાં હતી, ત્યારે બે આરોપોની વિભાગીય તપાસ હાથ ધરવામા આવી હતી, જે નીચે મુજબ છે:

"૧. એવો આક્ષેપ છે કે તમે સૈયદ અબ્દુલ કૈયમ હુસૈન સાહિબની તરફેણમાં હૈદરાબાદ પર કુર્નૂલ બજાર શાખા દ્વારા જારી કરાયેલ રૂ. ૫૦૦ માટેનો તારીખ ૧૯.૨.૧૯૭૩ નો ડ્રાફ્ટ નંબર બીબી.૨૫૫૬૮૦ છૂપી રીતે તમારા કબજામાં લીધો હતો અને ૨.૩.૧૯૭૩ ના રોજ નાણાં મેળવનારની સહીની નકલ કરીને તેને વટાવ્યો હતો.

૨. એવો પણ આક્ષેપ છે કે માર્ચ ૧૯૮૧ દરમિયાન, જ્યારે તમે એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ સેક્શનમાં કલાર્ક તરીકે કામ કરતા હતા, ત્યારે તમે એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ રજિસ્ટર તૈયાર કર્યું હતું અને વર્ષ ૧૯૭૬ થી ૧૯૭૮ ના સમયગાળાના તમારા પોતાના ત્રણ ઇન્કીમેન્ટ બિનઅધિકૃત રીતે ઉમેર્યા હતા, જે સમયગાળા દરમિયાન તમે સસ્પેન્ડ હતા અને તે ઇન્કીમેન્ટ મેળવ્યા હતા જોકે તમે ૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૭૮ ના રોજ તમને આપવામાં આવેલા પુનઃસ્થાપન આદેશ મુજબ તેના માટે હકદાર ન હતા".

તપાસ અધિકારીએ બંને આરોપો સાબિત થયેલા ગણ્યા હતા. ત્યારબાદ, શિસ્ત સત્તાધિકારીએ જોકે શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા પર ૧(૫)(ઈ) સાથે દેસાઈ

એવોર્ડના ફક્ત ૧૮.૨૮ મુજબ બેંક સેવામાંથી ડિસ્ચાર્જ કરવાની સજા લાદવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો, પરંતુ ખુલાસા પર વિચાર કરીને અને નમ્ર વલણ અપનાવીને, બેંક સેવામાંથી ડિસ્ચાર્જ કરવાની સૂચિત સજામાં ફેરફાર કરીને શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફક્ત ૫૨૧(૫)(એફ) સાથે દેસાઈ એવોર્ડના ફક્ત ૧૦.૨૮ મુજબ 'સ્પેશિયલ એલાઉન્સ' (હેડ કલાર્ક એલાઉન્સ) પાછા ખેંચવાની સજા કરી હતી અને ૩૧.૩.૧૯૮૮ ના રોજ તે મુજબ અંતિમ આદેશો પસાર કર્યા હતા. તેની સામે પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ સફળ રહી ન હતી. ત્યારબાદ, તેને રદ કરવા માટે રિટ પિટિશન નંબર ૧૩૦૧૧/૧૯૮૮ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટના સિંગલ જજએ ૩.૧૨.૧૯૯૨ ના તેમના ચુકાદા દ્વારા રિટ પિટિશન એવા અભિપ્રાય સાથે ફગાવી દીધી હતી કે માત્ર આરોપ નંબર ૨ જ સાબિત થયો નથી, પરંતુ તે ગંભીર પ્રકારની ગંભીર ગેરવર્તણૂક છે અને પરિણામે હસ્તક્ષેપ માટે કોઈ અવકાશ નથી. જ્યારે મામલો અપીલમાં (રિટ અપીલ નંબર ૨૫૬/૧૯૯૩) લઈ જવામાં આવ્યો ત્યારે ડિવિઝન બેન્ચે ૯.૧૦.૧૯૯૬ ના આદેશ દ્વારા એવા અભિપ્રાય સાથે હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો કે સજાના પ્રમાણ સામેનો પડકાર ઉક્ત અપીલમાં તપાસી શકાય નહીં. પ્રતિવાદીએ ૧૯૯૯ ની સિવિલ અપીલ નંબર ૩૮૪૨ માં આ અદાલત સમક્ષ આગળ અપીલ કરી હતી અને ૧૬.૭.૧૯૯૯ ના આદેશ દ્વારા આ અદાલતે

અપીલ મંજૂર કરીને અને ડિવિઝન બેન્ચના આદેશને રદ કરીને, ગુણદોષના આધારે નવેસરથી નિકાલ કરવા માટે રિટ અપીલ (રિટ અપીલ નંબર ૨૫૬/૧૯૯૩) ને હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ૮.૮.૨૦૦૧ ના આદેશ દ્વારા, જે આ અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો છે, લાદવામાં આવેલી સજા રદ કરી અને શિસ્ત સત્તાધિકારીને માત્ર નાની સજા લાદવા માટે નવેસરથી વિચારણા કરવા નિર્દેશ આપ્યો. ડિવિઝન બેન્ચે જોકે પ્રતિવાદી વતીની એ દલીલ ફગાવી દીધી હતી કે જે કૃત્યની ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી તે માત્ર એક ભૂલ હતી જે ગેરવર્તણૂક ગણાય નહીં, અને એવું સ્પષ્ટ તારણ નોંધ્યું હતું કે પોતાની જ તરફેણમાં ઇન્કીમેન્ટ મેળવવાનું આવું એકપક્ષીય કૃત્ય, જેના માટે તે હકદાર ન હતો અને તે પણ જ્યારે તે સક્ષમ સત્તાધિકારીની કોઈ મંજૂરી વિના સંબંધિત હેડ કલાર્ક તરીકે સેવા આપી રહ્યો હતો, તે 'ગેરવર્તણૂક' ગણાશે, પરંતુ સાથે જ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે તે શાસ્ત્રી એવોર્ડના પેરા ૫૨૧ ના સબ પેરા ૪(૧) ના અર્થમાં એવી ગંભીર ગેરવર્તણૂક નથી અને તેથી લાદવામાં આવેલી સજા ટકી શકે તેમ નથી. આવા લેવાયેલા મંતવ્ય પર અને તે આધાર પર કે લાદવામાં આવેલી સજા બંને આરોપો પર નોંધાયેલા તારણોની સંચિત અસર હતી, સજાના પ્રમાણ પર નવેસરથી વિચારણા કરવી જરૂરી બની હતી.

તેનાથી નારાજ થઈને બેંક આ અદાલતમાં અપીલમાં આવી છે.

અપીલકર્તા-બેંક વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે દલીલ કરી હતી કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે સજાના પ્રમાણમાં આટલી સહેલાઈથી હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં, જ્યારે અદાલતે પોતે જ એવું ઠરાવ્યું હોય કે પ્રતિવાદીનું કૃત્ય ગેરવર્તણૂક સમાન હતું. એવી દલીલ પણ કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી ગેરવર્તણૂક ફકરા ૫૨૧(૪) માં પરિકલ્પિત 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગના અર્થમાં આવશે અને 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દોને ફકરા ૫૨૧(૬) ના વિરોધાભાસમાં કર્મચારીના પક્ષે કરવામાં આવતા વિવિધ કૃત્યો અને ભૂલોના સંદર્ભમાં સમજવા જોઈએ, જે 'નાની ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગને વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને પરિણામે ડિવિઝન બેન્ચ માટે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ વ્યાજબી કારણ ન હતું.

તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે ખૂબ જ ભારપૂર્વક, નીચલી અદાલતોના આદેશો, અગાઉ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં આ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશ અને શાસ્ત્રી એવોર્ડ અને દેસાઈ એવોર્ડના સંબંધિત ફકરાઓ તરફ અમારું ધ્યાન દોરતા દલીલ કરી હતી કે ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા લેવામાં આવેલો અભિપ્રાય અપવાદરૂપ છે અને તેથી તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. એવું પણ વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે

પ્રતિવાદીએ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા વોલન્ટરી રિટાયરમેન્ટ સ્કીમ હેઠળ સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિનો વિકલ્પ પસંદ કર્યો હોવાથી તે ૩૧.૩.૨૦૦૧ થી સેવામાંથી નિવૃત્ત થયો છે, તેથી ડિવિઝન બેન્ચના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ વ્યાજબી કારણ નથી.

અમે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો પર ધ્યાનપૂર્વક વિચાર કર્યો છે. અપીલકર્તા-બેંકના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા યોગ્ય રીતે દલીલ કરવામાં આવી છે તેમ, સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિની હકીકતની કાર્યવાહી પર કોઈ અસર થશે નહીં કારણ કે તેમાં સજાના પ્રકારને ધ્યાનમાં લેતા પક્ષકારોના નાણાકીય દાવાઓ અને અધિકારો સીધી રીતે સંકળાયેલા છે અને તેને અસર કરે છે, અને એ ધ્યાનમાં રાખતા કે પ્રતિવાદી સ્પેશિયલ એલાઉન્સ (હેડ કલાર્ક એલાઉન્સ) પાછા ખેંચી લેવાને કારણે નકારવામાં આવેલી રકમની વસૂલાત માટે દાવો કરી શકે છે, આ મુદ્દાનો નિર્ણય લેવાનું ટાળી શકાય નહીં.

આ કેસમાં ખાસ કરીને જે તથ્યો જોવા મળ્યા છે કે પ્રતિવાદીએ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ સેક્શનમાં કામ કરતી વખતે અને એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ રજિસ્ટર તૈયાર કરતી વખતે વર્ષ ૧૯૭૬-૭૮ ના સમયગાળાના પોતાના ત્રણ ઇન્કીમેન્ટ બિનઅધિકૃત રીતે ઉમેર્યા હતા, જેના માટે તે કાયદેસર રીતે હકદાર ન હતો, સક્ષમ સત્તાધિકારીની કોઈ મંજૂરી કે મંજૂરી વિના, અને ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પણ

એવો અભિપ્રાય લેવામાં આવ્યો છે કે તે માત્ર ભૂલ નથી પરંતુ ખરેખર ગેરવર્તણૂક છે, ત્યારે તે સમજની બહાર છે કે અદાલત કેવી રીતે આગળ વધીને એવું ઠરાવી શકે કે તે ગંભીર ગેરવર્તણૂક નથી. 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગને અમૂર્ત રીતે અથવા અદાલતની દ્રષ્ટિએ જે રીતે દેખાય તે રીતે જોઈ કે વિચારી શકાય નહીં. નિર્વિવાદપણે, આ સંબંધમાં સેવાની શરતો શાસ્ત્રી એવોર્ડ અને દેસાઈ એવોર્ડ હેઠળના કન્ડક્ટ રૂલ્સ દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને ખાસ કરીને શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા પર૧(૪) માં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનો અર્થ શું થશે, જેમાં કર્મચારીના પક્ષે કરવામાં આવતા વિવિધ કૃત્યો અને ભૂલોની ગણતરી કરવામાં આવી છે. તેવી જ રીતે, શાસ્ત્રી એવોર્ડના ફકરા પર૧(૬) માં પણ કર્મચારીના પક્ષે કરવામાં આવતા કૃત્યો અને ભૂલોની ગણતરી કરીને 'નાની ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનો અર્થ શું થશે તે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. પક્ષકારોના અધિકારોને સંચાલિત કરતી આવી વિશિષ્ટ સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, અદાલત કર્મચારીના પક્ષે વિવિધ ગણાવેલા કૃત્યો અને ભૂલોના ચોક્કસ સંદર્ભમાં 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગનું અર્થઘટન કરવા માટે બંધાયેલી હતી. આમ કરવામાં, ઓછામાં ઓછા બે ગણાવેલા પાસાઓનો સંદર્ભ લેવો ઉપયોગી થશે, જે નીચે મુજબ છે:

"(j) બેંકના હિતને નુકસાન પહોંચાડતું કોઈ પણ કૃત્ય કરવું અથવા ગંભીર બેદરકારી અથવા બેંકને ગંભીર નુકસાનમાં સામેલ કરતી અથવા સામેલ થવાની સંભાવના હોય તેવી બેદરકારી;

(m)/(n) બેંકમાં તેની રોજગારી સાથે સંબંધિત અથવા તેના જોડાણમાં કોઈ પણ દસ્તાવેજમાં જાણીજોઈને ખોટું નિવેદન કરવું."

તેનાથી વિપરીત, 'નાની ગેરવર્તણૂક' શબ્દપ્રયોગને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે ગણાવેલા ઉદાહરણો સૂચવે છે કે તે રોજિંદી ભૂલો અથવા એવા કૃત્યો છે જેની કોઈ સીધી પ્રતિકૂળ નાણાકીય અસર અથવા બેંકની અસ્કયામતો કે આર્થિક હિતોને નુકસાન થતું નથી. ઇન્કીમેન્ટનો દાવો કરવો અને મેળવવો જેના માટે પ્રતિવાદી હકદાર ન હતો અને તે પણ સક્ષમ સત્તાધિકારીની મંજૂરી વિના જ્યારે તે પોતે જ તે સેક્શનમાં કામ કરનાર વ્યક્તિ હતો, તેને શાસ્ત્રી એવોર્ડ હેઠળ ઉક્ત શબ્દપ્રયોગને આપેલા અર્થને નુકસાન પહોંચાડ્યા વિના 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' તરીકે ન જોવી એ સામાન્ય બાબત ગણી શકાય નહીં. ખાસ કરીને જે સંદર્ભમાં આ કેસ માટે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' શબ્દોનું અર્થઘટન કરવાનું છે, સાબિત થયેલો આરોપ ચોક્કસપણે 'ગંભીર ગેરવર્તણૂક' ગણાશે અને પરિણામે કેસની જરૂરિયાતોને યોગ્ય રીતે પૂરી કરવા માટે પોતાની પસંદગીની સજા લાદવા

માટે શિસ્ત સત્તાધિકારીમાં નિહિત વિવેકબુદ્ધિનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં
અથવા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રના
ઉપયોગમાં તેમાં કાપ મૂકી શકાય નહીં કે હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં.

હાઈકોર્ટ એ સ્થાપિત સ્થિતિની અવગણના કરતી જણાય છે કે વિભાગીય
કાર્યવાહીમાં, જ્યાં સુધી દંડ અથવા સજા લાદવાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી કે જ્યાં
સુધી શિસ્ત અથવા અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા અથવા
દંડ ક્યાં તો અસ્વીકાર્ય હોય અથવા એવી હોય કે જે હાઈકોર્ટના અંતરાત્માને
હચમચાવી નાખે, તેણે સામાન્ય રીતે તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં અથવા
પોતાનો અભિપ્રાય આપવો જોઈએ નહીં અને અન્ય કોઈ સજા અથવા દંડ લાદવો
જોઈએ નહીં અથવા સત્તાધિકારીને તેની પસંદગીની કોઈ ચોક્કસ પ્રકારની સજા
લાદવા માટે નિર્દેશ આપવો જોઈએ નહીં. આ જ કારણ છે કે અમે આ સ્થાપિત
સિદ્ધાંતની અવગણના કરીને હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા અભિપ્રાયને મંજૂર
કરી શકતા નથી.

પરિણામે, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે, ડિવિઝન બેન્ચનો ચુકાદો રદ
કરવામાં આવે છે અને વિદ્વાન સિંગલ જજનો ચુકાદો પુનઃસ્થાપિત રહેશે. કોઈ
ખર્ચ નથી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.